

XIV. ORSZÁGOS ÜLÉS

1866. jan. 22-dikén

Szentiványi Károly elnöklete alatt.

Tárgyai : Választások elleni s melletti kérvények mutattatnak be. Mocsonyi Antal, Joannescu Demeter, Lükő Géza, Podmaniczky Armin b., Popovics Desseanu János, Széchenyi Béla gr. és Paczoly János igazoltatnak.

Az ülés kezdődik d. e. 10 1/2 órakor.

Elnök: A mai ülés jegyzőkönyvét Dimitrie-vics Milos fogja vezetni, a szólókat pedig Joannovics György jegyzi fel. A január 20-dikán tartott ülés jegyzőkönyvének hitelesítése következik.

Tóth Vilmos jegyző *(olvassa a január 20-kai ülés jegyzőkönyvét.)*

Elnök: Károlyi Ede gr. képviselő választása ellen folyamodás adatott be; a kilenczes bizottmánnak fog kiadatni. Lukynich Mihály képviselő választása mellett e pillanatban egy okirat adatott be, mely a VIII-dik osztálynak adatik át. Hollán Ernő, a II-dik osztály előadója, ki az aradmegyei választások ellen beadott együttes kérvény következtében jelentését be nem fejezhette, azt ma fogja folytatni.

Hollán Ernő előadó *(olvassa a II-dik osztály jelentését Mocsonyi Antal Aradmegye világozi kerületében megválasztott képviselő választására nézve; az osztály igazolást véleményez. Közhelyeslés.)*

Elnök: Méltóztatnak elfogadni az osztály véleményét? *(Elfogadjuk.)* Ennélfogva Mocsonyi Antal az igazolt képviselők sorába vétetik föl. Hasonló tartalmu előadást fog Királyi Pál tartani.

Királyi Pál előadó *(olvassa a III-dik osztály jelentését Joannescu Demeter, aradmegyei pécskai kerület képviselője választására nézve; az osztály igazolást véleményez.)*

Szentkirályi Mór: Itt azon körülmény van fölemlítve, hogy többen fegyveresen jelentek meg a választásnál, fegyveresen megjelenni pedig a választás helyén nem szabad. Az osztály azt véleményezi ugyan, hogy ezen kifogás nem vehető tekintetbe, mert Joannescu Lázár az elnökséget letevén, nem lehetett többé felelős a rend fentartásaért; de ha ő nem volt többé elnök, volt más, és akár az egyik elnök, akár a másik, de valamelyik felelős volt a rend fentartásaért, a tény pedig, hogy a választók fegyveresen jelentek meg, az elnök személyének változása által el nem enyészik. Én tehát

ezen körülmény felderítésére vizsgálatot kívánok elrendeltetni. *(Szavazzunk!)*

Elnök: Az osztály igazolást indítványoz. Méltóztassanak azok, kik az osztály véleménye mellett vannak, felállani. *(Megtörténik.)* Méltóztassanak most azok, kik az osztály véleménye ellenében a vizsgálatot kívánják, felállani? *(Megtörténik.)* A többség az osztály véleményét fogadja el; ennél fogva Joannescu Döme az igazolt képviselők sorába vétetik fel.

Szapáry Gyula gróf előadó *(olvassa a VIII-dik osztály jelentését Lükő Géza tornamegyei görögői választókerületbeli képviselő választására vonatkozólag; az osztály igazolást véleményez. Közhelyeslés.)*

Elnök: Minthogy a t. ház az osztály véleményét elfogadja, Lükő Géza az igazolt képviselők sorába vétetik föl. *(Helyeslés.)*

Szapáry Gyula gróf előadó *(olvassa a a VIII-dik osztálynak Podmaniczky Armin báró Pest-megye váci választókerülete képviselője megválasztására vonatkozó jelentését, mely igazolást javasol. Közhelyeslés.)*

Elnök: Minthogy a tisztelt ház az osztály véleményét elfogadja, Podmaniczky Armin báró fölvetetik az igazolt képviselők sorába.

Szapáry Gyula gróf előadó *(olvassa a VIII-dik osztálynak Popovics Desseanu János Aradmegye radnai választó kerülete képviselője választására vonatkozó jelentését, mely igazolást javasol. Felkiáltások: Elfogadjuk!)*

Ráday Gedeon gróf: Az igazolás ellen nem szólok; de azon észrevételt teszem, hogy felfogásom szerint különbség van a között, ha a központi bizottmány némely tagjai, mit a t. ház egyhangulag nem helyeselt, kiléptek a központi bizottmányból, meg a között, ha azon választók, kik épen a kiléptek pártjához tartoztak, nem nyujtották oda kérvényöket, nem számíthatván pártolásra. Azon párt választói nem tehetek arról, hogy pártjok tagjai eltávoztak, s így kérvényökkel a ház elé kívántak járulni. *(Szavazzunk!)*

Elnök: Méltóztatnak-e elfogadni az osztály véleményét? (*Elfogadjuk!*) Ennélfogva Popovics Desseanu János igazolt képviselőnek nyilvánítatik.

Szapáry Gyula gr. előadó (*olvassa a VIII-dik osztálynak Széchenyi Béla gr., Sopronmegye kis-martoni választókerülete képviselője választására vonatkozó jelentését, mely vizsgálatot véleményez.*)

Zsedényi Ede: A választási jegyzőkönyv felolvastatását indítványozom. Minthogy itt a választás helyén és napján történt verekedésekről van szó, meglátjuk, vajon annak a jegyzőkönyvben van-e nyoma. (*Olvastatik a jegyzőkönyv.*)

Tolnay Károly: T. ház! az egész igazolási időszak alatt többször felállították azon elvet, hogy nem személyileg, hanem tárgyilag kívánják figyelembe venni a választásokat. Azonban a hányszor eltérés volt, forum foritól ad forum fori, bocsássanak meg, de igen gyakran megtörtént, hogy a személyiség is figyelembe vétetett. Én is tehát, azon varázs illetésénél fogva is, melylyel a kérdés alatt levő képviselő édes atyjának halhatatlan emléke által folytonosan át vagyok hatva, kiváló figyelmet fordítottam azon érvekre, melyek által őt az igazolt képviselők sorába fel lehessen venni és az osztály által ajánlott vizsgálatot elmellőzni. A t. képviselők az egész igazolási időszak alatt különös fölényt tulajdonítottak azon választásoknak, melyeknél a jegyzőkönyv minden kifogás feletti volt, melyeknél a megválasztandóra nézve tekintélyes többséget lehetett kideríteni, továbbá melyekre nézve oly panaszok nem adtak be, melyek törvényellenes és tökéletesen bebizonyított tényeket adnak elő. A mi az elsőt illeti, itt felolvastattott a jegyzőkönyv. Gondolom, senki ellene kifogást nem tehet, mert tökéletesen törvényes kellékekkel van ellátva és tökéletes törvényes formában van kiállítva. A mi a többséget illeti, arra nézve a dolog így áll: a kis-martoni kerületben Kis-Marton van főhelyül kitűzve, hozzá Rust kir. város és néhány község van csatolva. A fő választóhelyen, mint tudomásomra van, minden választó gr. Széchenyi mellett szavazott; sőt a folyamodásban az is elő van adva, hogy még sokan, ha szavazáshoz juthattak volna, a t. gróf mellett szavaztak volna. A jegyzőkönyvből kiderül, hogy 290 szavazattöbbsége volt gr. Széchenyi Bélának. A többségre nézve tehát, én meg vagyok győződve, hogy az az övé volt. A mi a panaszban felhozott akadályokat illeti, melyek a választás ellen állítólag gördítették, t. i. hogy verekedés volt, hogy az egy óráig tartott, hogy az elnök részrehajló volt: mindez szerintem figyelembe nem jöhet, mert tagadhatlan, hogy a karhatalom ki volt állítva, s ennélfogva a kisebbség, ha jogát érvényre akarta

volna juttatni, ezt bizonyosan meg is tehetette volna, holott maga a választási elnök előtt még ovás, vagy kifogás sem tétetett, hanem az csak utólag adatott be, a választás megtörténte után. A mi az elnök részrehajlása iránti panaszt illeti, ha bizalommal nem volt a kisebbség az elnök irányában, ez ellen megtehetette volna lépéseit a központi bizottmánynál, de egyébiránt a választásnál ott voltak a bizalmi férfiak is, kik a jegyzőkönyvet aláírták. Ezen kifogást tehát tekintetbe nem vehetem. A verekedésre nézve, méltóztatassanak figyelembe venni a tegnapelőtt tárgyalt szt.-gróti kerületi követválasztást. Ott szintén nagy verekedés volt bebizonyítva, de a t. képviselőház ezt még sem vette figyelembe, hanem a megsemmisítést egészen más szempontokból határozta el. Én tehát azért, mert a jegyzőkönyv tökéletesen rendben van, mert a többséget gr. Széchenyi pártján világosan látom, s mert a panaszbeli előadások előttem nagy érvénynyel nem bírnak, gr. Széchenyi Bélát az igazolt képviselők sorába felveendőnek és a vizsgálatot mellőzendőnek véleményezem.

Keglevich István gr.: Tisztelt ház! Előtem szólott képviselőtársammal tökéletesen egyetértek, és gr. Széchenyi Béla választását igazoltnak kívánom. Az ellene beadott panasz bebizonyítja, hogy verekedés történt, és állítja, hogy az ellenpárthoz tartozott körülbelül 500 szavazó ezen verekedés által akadályoztatott szavazási joga gyakorlásában. De ez csak állítás, melyet be kellett volna bizonyítani a panaszhoz csatolt szavazási és összeírási lajstromokkal; valamint be kellett volna azt is bizonyítani, hogy a kik aláírták a panaszt, nem szavaztak, és be voltak írva mint szavazók. Ez azonban csak állítva van, de bebizonyítva nincs. A verekedésre nézve nem rég elvileg kimondotta a t. ház, hogy a verekedés magában érvénytelené választást nem tehet (*Ellenmondás*); mert másként a kisebbség mindig ezen eszközt használná fel az ellenjelölt választásának megdöntésére. Egyéb kifogás ezen választás ellen nincs. Törvénysértés, formahiba nem történt, hivatalos közegek a választásba nem folytak be, lélekvásárlásról, vesztegetésről szó sincs. A mi pedig a központi választmány elnökének részrehajló eljárását illeti, melylyel vádolttatik, ennek jelét épen nem látom abban, hogy a Halmossy-pártot előbb szavaztatta, és hogy, mint a panaszbeadók magok mondják, a Halmossy-párt már néhány száz szavazatot adott be, mikor Széchenyinek még csak öt szavazata volt. Mert ha kedvezően akart volna eljárni a Széchenyi-párt irányában, akkor ezt hagyta volna előbb szavazni. Örömet fejezem ki a felett, hogy érdemdús hazánkfiának egyik utódja másodszor van hívatva a nemzet érdekeit képviselni e házban, s teljesen bizom, hogy ő a benne helyzett

várakozásnak meg fog felelni. Én igazolása mellett szavazok. *(Szavazzunk!)*

Madarász József: Tisztelt ház! *(Fölkiáltások: Helyre! helyre!)* Midőn a t. ház némely tagjai, mivel az elnöki szék elé valék bátor kimenni, helyemre utasítanak: hogy a ház irányában tiszteletemet kimutassam, nem hivatkozom az alapszabályok azon pontjára, mely azt rendeli, hogy kinek-kinek helyéről is szabadsága van szólni, kivéven az osztály előadóját, a mi koránsem zárja ki azt, hogy valaki oly helyről is szólhasson, melyet bizonyára nem csak nekem, hanem bárkinek is megengedni méltóztathatnak. Ha hanyatló korom miatt oly hangosan nem tudnék szólni, hogy szavamat mindnyájan meghallják, méltóztassanak meghallgatásomat türelmök által pótolni.

Sajnálom, hogy mindenben nem lehetek egy véleményben, különben általam igen tisztelt Tolnay Károly képviselőtársammal; de egy véleményben vagyok vele a részben, hogy mind gróf Széchenyi István, hazánk jelese, mind pedig fia irányában, nemhogy ellenszenvvel nem, de részemről is azon rokonszenvvel viseltetem, hogy óhajtottam volna, vajha azon kerületben ne lépjen föl ellenében senki követjelöltül; mert tartozó kötelességem, noha demokrata irányaim ismeretese, kinyilatkoztatni a ház előtt, hogy vannak egyének, kik ha velem ellenkező véleményűek is az árnyalatokra nézve, hazám függetlenségére nézve, hiszem, bizonyosan ugyanazon téren foglalják el helyöket, s azt tartom, az igazolás alatt levő képviselő is ezek közé tartozik. Kötelességemnek tartom nyilvánítani azt is, hogy hazánk legjelesebb értelmi egyéniségeit, ha tökéletesen ellenkező véleményben volnának is velem, óhajtanám képviseltetni a képviselőházban azért, hogy midőn majdán alkotmányos módon hazánk alkotmányos jelenének s jövőjének megalakítása lesz, a multból való következtetéssel, kérdésben: a hazának legjelesebb egyéniségei abban kivétel nélkül részt vegyenek.

Ezeket előre boosátva, csak azt sajnálom, hogy ellenjelölt lépett fel azon kerületben. De én sem egyéniségét nem ismervén, nevét is valószínűleg csak ma hallván először, csak az itt előadottak után ítélni tudok meg, vajon megegyeztethető-e a képviselőháznak törvényes fogalmával az osztály véleményét támogatni, vagy az osztály véleménye ellenére az igazolást egyszerűen kimondani?

A képviselő testület becses türelmével nyilvánítottam, hogy én minden választásnál sajnos körülménynek tartom azt, s egyedül a külön pártok vezetőinek tulajdonítom, hogy a kik vezetésök alatt vannak, azokat nem bírják annyira értelmessé tenni, hogy testvér testvér ellen, választó választó ellenében nemtelen fegyverrel a válas-

tás helyén ne éljen; és hogy általában régiebb alkotmányos fogalmainkat, melyek a katonaságnak a választás helyén megjelenésétől elborzadnak, annyira megtámadják, s engedik megtámadni, hogy szégyenpírral fordulok el oly választásoktól, melyekben magára a katonai hatóságra is kényteleneknek érzik magokat hivatkozni. *(Helyeslés.)* E részben helyeslem az elnökségnek azon viseletét, hogy a katonaságot csak a legnagyobb szerencsétlenség esetében alkalmazza — mert ennek tartom alkalmazását.

Azonban, t. képviselőház, átmegyek Tolnay Károly barátom azon mondására, hogy a jegyzőkönyv tökéletesen rendben van. Nem osztozhatom e véleményben, mert magában a jegyzőkönyvben van indokolva a zavargás. Azt is mondja, nincs óvás. Ép azért nincs rendjén a jegyzőkönyv, mert azon óvást, melyet a választók be akartak adni, az elnök el nem fogadta, s azt csak későbbben ismét a katonai hatalom befolyásával voltak képesek az elnöknek benyújtani. Én minden választásnál óhajtom, hogy a választók szabadon gyakorolhassák jogukat. Ez ugyanis azon főszellem, mely az 1848. választási törvényeken keresztül; ez azon szellem, melyért azon törvényeket, míg szerencsés leszek a törvényhozó testület tagja lehetni, s a míg élek, fenntartani kötelességemnek fogom tartani. A mi tehát a verekedést illeti, én is veszélyesnek tartanám, ha a kisebbség által megkezdett verekedés következtében a képviselő ártatlanul foszthatnék meg állásától. Koránsem! Hisz akkor legalább tér nyitnának arra, hogy a kisebbség vagy bárki valamely választást megsemmisíthessen. Nem is mernék soha szavazni, egy még bizonyítékokkal is bizonyított verekedés esetén is, a választás megsemmisítésére; de kötelességem először magamnak az adatokból meggyőződést szerezni arról, vajon azok kezdték-e a verekedést és azok gátolták-e a szavazatjogot, a kik többségben maradtak? Mert ha a vizsgálat által az derül ki, hogy azon fél, melynek szavazás után többsége lőn, kezdte csakugyan a verekedést, kezdte azért, hogy netalán kisebbségben levén, abban ne maradjon: akkor, t. ház, nem lehet mást határozni, mint a vizsgálatnak e szerinti bekövetkezte utáni megsemmisítést. Ellenkező esetben, ha kiviláglik, hogy nem az a többség, melynek szavazás után is többsége lőn, hanem a kisebbség kezdte a verekedést a netaláni többség kijátszására: lehetetlen, hogy akkor az ily választás megsemmisíthessék. De ép azért a választási jegyzőkönyvhöz csatolt óvásban foglalt állítást kell a vizsgálat által kideríteni. Tény, mert bizonyítvány van rá, hogy verekedés történt; tény, hogy állítólag az mondatik — *(Félkiáltás: Állítólag?)* Igenis állítólag, mert hiszen ha tagadólag mondatnák, akkor nem léteznék ve-

rekedés. Tehát állítólag az mondatik, hogy azon kisebbség, mely kisebbségben volt, kezdte a verekedést azért, hogy a többség váljék kisebbséggé. Hogy a t. ház igazságosan ítélhessen, szükséges ezen állítások valóságáról meggyőződést szereznie, a mi csak vizsgálat elrendelése által érhető el. A vizsgálat mellett szavazok. *(Helyeslés.)*

Ragályi Ferdinánd: Tisztelt ház! Azt már régen tudtam, hogy a választási törvény hibás; de hogy annyira rossz is, arról csak ezen az országgyűlésen győződtem meg. Sohasem hittem volna, hogy oly ellentétes magyarázatot tűr el, oly ellentétes végzéseket szülhet. *(Helyeslés.)* De azon még most is csodálkozom, hogy, midőn vizsgálatról van szó, oly sokan és oly sokszor ellene vannak. Midőn a törvény hibás, sőt, azt mondhatni, rossz, én akkor mint bíró magamból indulok ki: ha az én megválasztásom ellen kerülne föl panasz, én az egész ház ellenében is követelném a vizsgálatot *(Helyeslés)* — hogy megmutathassam a vizsgálat által a panaszok alaptalanságát. Következőleg a mit magamnak követelek, azt mások irányában is igazságosan meg nem tagadhatom. Én a vizsgálat mellett vagyok. *(Helyeslés.)*

Ivánka Imre: Tisztelt ház! Nekem úgy látszik, hogy ama német közmondás: „Ments meg isten barátaitól, ellenségeimtől majd megóvom magam,“ ma gróf Széchenyi irányában nagyon igaz lett. Mert ha egyszerűen elfogadtuk volna az osztály véleményét, jelenleg nem kellett volna a ház előtt folytatni e vitát, mely talán, legalább az én meggyőződésem szerint, éppen nagy hazánkfia iránti tiszteletből minél rövidebbre terjesztendő. *(Helyeslés.)* Én már gyöngédségből a vizsgálatra szavazok; és kérem a tisztelt házat, fogadjuk el ezt, és menjünk tovább. *(Szavazzunk!)*

Szell József: Többször hallottam már a házban, hogy a választási törvény nagyon hiányos; ezt magam is elismerem; megjegyzem azonban, hogy annak alapján mégis lehet rendesen és törvényesen választani. És én a választásra nézve hibásabbnak tartom azon fogalmat és magyarázatot, mely a törvénynek helytelenül tulajdonítatik. Én a jelen esetben a vizsgálat megrendelésének helyét nem látom, mert akkor kell a háznak vizsgálatot rendelni, midőn a beadott irományokból oly adatok merülnek fel, melyeknek következtetésében, azon esetre, ha azok a vizsgálat által bebizonyíthatnak, a ház a választás megsemmisítését is rendelheti; már pedig én itt olyan adatokat nem találok. Mondatik ugyan, hogy az elnök részrehajló volt, ez azonban be nem bizonyíthatik; mondatik továbbá, hogy az elnök az óvást el nem fogadta, holott ennek is az ellenkezője áll, mert a jegyzőkönyv említést tesz arról, hogy óvás tétett, és az a jegyzőkönyv mellé záratott; monda-

tik továbbá, hogy a közbejött verekedés miatt a választók nem szavazhattak, de ezt is megegyeztetve a jegyzőkönyv, melyből kitetszik, hogy a szavazás félbenzakasztás nélkül folytatott. Én azt tartom, hogy a választások megítélésekor a jegyzőkönyv az alapokirat, és ennek érvénye és hitelessége áll mindaddig, míg az ellenkező documentumok által meg nem döntenek. Ezen elvet a háznak nem szabad megsérteni; azért az igazolás mellett szavazok.

Thalabér Lajos: Ha tekintem a háznak az igazolás körül követett eljárását, meg kell győződnöm, hogy a t. ház inkább védi a kérelmező feleket, mint a választott képviselőt, és inkább védi mint a választási elnököt és azon okiratot, melynek mindaddig, míg hiteles adatokkal megegyeztetve nincs, a ház előtt teljes érvénnyel és hitelességgel kell bírnia. A mi a választást illeti, a t. háznak, de különösen Madarász képviselőtársunknak megnyugtatóra ki kell mindenekelőtt jelentenem, hogy a választási elnök éppen Széchenyi Béla gróf ellen volt, nem pedig a partján, és így részrehajlással Széchenyi iránt éppen nem lehet vádolni. A mi a választás alkalmával előfordult zavargást illeti, szükségesnek tartom még felhozni, hogy a kis zavargás azon körülmény miatt támadt, hogy némely sopronyi fiatal urak, kik nem is a kismartoni kerülethez tartoznak, Kismartonba iratták be magokat, azért, hogy több pap segítségével egy császári törvényszéki hivatalnokot választassanak meg. Ezt tudva a kismartoni szabadelvű németajkú választók, méltó indignationra fakadtak, hogy éppen a sopronyi fiatalság, részint ügyvédek, részint telek-hivatalnokok, egy császári hivatalnokot akarnak nyakukra erőszakolni. Egyébiránt a t. ház nem méltóztatott kellő figyelemmel kísérni az okiratokat, mert különben meggyőződött volna, hogy nem, mint Madarász képviselőúr mondja, rettenetes verekedés, hanem éppen csak kis zavargás volt. Hogy pedig nem történt egyéb, és a választó polgárság alkotmányos jogát szabadon gyakorolhatta, kitűnik először a választási jegyzőkönyvből, másodszor kitűnik a kérelmező feleknek a választási elnökhöz ugyan a választáskor beadott saját óvásukból, mit egyáltalában nem méltóztatott figyelembe venni. Méltóztatassanak tehát figyelembe venni a jegyzőkönyvet. Az óvásban a kérelmezők szóról szóra ezt mondják: „Bei der Abstimmung sind wir nicht verhindert, jedoch terroristirt worden;“ tehát fából vas-
karika, mert azt mondani, hogy a szavazásban nem akadályoztattak, és mégis terrorizáltattak, ezt nem bírom megérteni. Ennél fogva, mivel éppen a kérelmező felek a választás alkalmával nem érvén-
rá holmi nem történtek koholására, a mikkel a képviselőház elé jöjjenek, akkor a választás alkal-

mával ők magok írásban elismerték, hogy a választásban meg nem zavartattak, és mindenki szavazati jogát szabadon gyakorolhatta; mivel ezt magok is elismerik és ezt egy utóbbi kérvény által kétségbe tételni egyáltalában nem lehet; és mivel mindaddig, míg a jegyzőkönyv hitelessége hiteles adatokkal meg nem támadtatik, azt a t. ház által jövőre is teljes érvényűnek elismertetni óhajtom: az ajánlott vizsgálat elmellőzésével gróf Széchenyit igazolandónak vélem. *(Szavazzunk!)*

Bónis Sámuel: T. ház! Ohajtottam volna, hogy midőn ezen igazolási kérdés forog fönn, ne hoztuk volna azt kapcsolatba egy oly nagy férfiú nevével, kinek multja iránt kötelesek vagyunk annyi kegyelettel viseltetni, hogy személyét ilyen kérdésekbe ne vegyítsük. *(Helyeslés.)* Magára a kérdésre nézve igen rövid leszek. Én a választásnál kettőt kívánok: hogy a választás a törvényben kiszabott módon menjen végbe, és hogy választási jogával és szabadságával mindenki élhessen. Az igazolásnál ez kitűnik a törvények értelmében először abból, ha a jegyzőkönyv rendben van, kitűnik másodsor abból, ha okadatolt kérvényt nem képes senki a választás ellen beadni. Itt az osztály, a mint hallám, véleményét nem a jegyzőkönyvnek rendben nem léteire alapította, hanem alapította az okadatolt kérvényre. Mennyiben legyen igaza a kérvényezőknél, az még világosan kitüntetve nincsen; de mivel okadatolva van, hogy habár csak egynehány ember is, szavazati jogától elűtetett, figyelmeztetem a házat, küldjön oda vizsgálatot, mert a többségnek sem szabad nyomást gyakorolni a kisebbségre, és a többség is igaztalan, ha valakit jogától megfoszt. Én csupán ezen indokból a vizsgálatra szavazok. *(Félkiáltások: Szavazzunk!)*

Millutinovics Szvetozár: Szoros kötelességében áll a tisztelt háznak tekintélyét épen fentartani és a törvények felett szigorúan örködni; következőleg az eljárásában követendő ösvényen akkép haladni és azon irányt követni, hogy balmagyarazatokra és gyanúsításokra alkalom ne nyujtassék. Itt a t. ház a választások érvényesítésének megbírálásában nem indulhat politikai okokból, nem személyes tekintetekből, hanem csupán a törvény szigorából.

A fölolvastott jegyzőkönyvben maga az eljáró bizottmány elismeri, hogy számosan, azon okból, mivel szavazati képességgel nem voltak felruházva, a szavazási helyiségből kiutasítottak. Kérdem már most, hol van a bizonyíték, hogy ezek szavazati joggal csakugyan nem voltak felruházva? A kérvényezők azt állítják, hogy fel voltak ruházva szavazati joggal. Ha ezt be lehetne bizonyítani, a megsemmisítésre szavaznék; de épen mivel nincs bebizonyítva, hogy ezen kiutasított egyének sza-

vazati joggal fel voltak ruházva, ezen indoknál fogva a vizsgálat mellett szavazok, annál is inkább, mert az ellen részéről nem tagadtatik, hogy verekedés volt; csak arról hallgatnak, hogy azon verekedés következtében a szavazók meg voltak-efosztva választási szabadságuktól. Ennélfogva mégis annyi súlyt kell fektetni azon állításukra, hogy az indítványba hozott vizsgálat elrendeltessék. *(Szavazzunk!)*

Wlád Alajos: Tapasztalván, hogy a t. ház türelme ezen tárgyban ki van merítve, örömmel lemondanék a szólás dicsőségéről (mert engem beszédi viszketeg nem bánt), de szükségesnek vélem, hogy itt szót emeljek, mert oly elvet hallottam pengetni, melyet én nem csak hogy el nem fogadhatok, hanem határozottan kárhozzatnom kell. Egy t. szónok ugyanis azt mondá, hogy habár mindig tudta, hogy a választási törvény hiányos, de még sem hitte, hogy olyannyira rossz. Én, t. ház, ezen nézetet el nem fogadhatom, el nem fogadhatom pedig azért, mert épen ezen törvényezikk, minden hiányossága mellett, kapcsolatban a föld szabaddá tétele és a közteherviselés elvének alkalmazásával, épen ezen három törvény képezi lényegét és sarkkövét a 48-ki alkotmánynak, és ezen körülménynek tulajdonítható, hogy a 48-ki törvényeket a nép evangéliumként tekinti. *(Ragályi Ferdinánd közbeszól: Nem azokat értettem!)* A többi is tiszteletre méltó, hanem a többiek, miniszteriumot, stb. úgy tekinti, mint tornyát az 1848-ki alkotmány épületének, melynek alapja azonban ama három törvényezikk. Hogy a törvény hiányos, megengedem; de hogy rossz, tagadom; és ha rossz is alkalmazásában a törvény, az annak következése, hogy az emberek gyarlók és a törvényt aláásni s azt megrontani törekednek. Nem a törvényben rejlik a hiba, hanem az emberekben, azokban, kik igen nagy mértékben igyekeznek fellépni, még akkor is, ha a közbizodalmat ki nem érdemelték, s azt nem bírják, s bennök a követjelöltségre semmi érdem sincs.

Jelen esetben, t. ház! őszintén megvallom, hogy szomorúan meg vagyok lepetve, midőn azon lángelméjű férfinak, azon kitűnő hazafinak, kít a nemzet és különösen a magyar nemzet bálványoz és a legnagyobb magyarnak czimzett, hogy midőn, mondom, ezen férfiúnak fia, ki 1861-ben kerületét az országgyűlésen már képviselte, mint követjelölt lép föl, annyi competenssel találkozott. Ha tehát a kérdés alatti választás alkalmával vizsgálódások voltak, én ezt a fenébbi körülményen kívül annak tulajdonítom, hogy a többség az igazolandó követ dicső atyjának emléke iránti kegyeletből, vagy túlheve által ragadtatott el, s az erőszakoló kisebbséggel összekocczant.

A mi magát a fenforgó kérdést illeti, ha az-

előtt is nem voltak volna szőnyegen oly választások, hol verekedések és vesztegetések történtek; ha nem volnának praecedens esetek arra, hogy ily választásunk igazoltattak: magam is a választás megsemmisítésére szavaznék. De mivel vannak ily esetek, én azt tartom, hogy azon kegyeletnél fogva, melylyel a dicső elhunyt árnyékának tartozunk, valamint azért, mert a kérdés alatti egyén kerületét már 1861-ben annak megelégedésére képviselte: igazoljuk a kérdéses képviselőt, annyival inkább, mert oly föltűnő hiányok itt nem merülnek föl, melyek a megsemmisítést kívánják. *(Szavazzunk!)*

Elnök: Az osztály véleménye a választás körülményeinek megvizsgálása. Ennélfogva méltóztassanak azok, a kik az osztály véleménye mellett vannak, felállani. *(Megtörténik.)* Méltóztassanak most azok, a kik az osztály véleménye, vagyis a vizsgálat megrendelése ellen, s így az igazolás mellett vannak, felállani. *(Megtörténik.)* A szavazás ismétlésének látván helyét, méltóztassanak még egyszer felkelni azok, a kik az osztály véleménye mellett vannak. *(Megtörténik.)* Méltóztassanak márt most azok, a kik az igazolást kívánják, felállani. *(Megtörténik.)* Teljes megnyugvással nem mondhatván ki a többséget, méltóztassanak tehát golyózással szavazni. *(A képviselők a jegyző név szerinti felhívása folytán golyóval szavaznak.)*

Tóth Vilmos jegyző *(a golyók megszámlálása után):* Szavaztak összesen 221-en; ezek közül a vizsgálat mellett 102-en, az igazolás mellett 119-en.

Elnök: Minthogy a többség az igazolás mellett nyilatkozott, Széchenyi Béla gr. az igazolt képviselők sorába vétetik fel. *(Helyeslés, éljenzés.)*

Széchenyi Béla gróf: Tisztelt ház, miután néhány képviselőtársam felejthetetlen édes atyám emlékét hozta föl, és talán azon nagy hazafinak emléke előtt sokan meghajolnak, és az sokakra nézve befolyással lehetett: magam és a t. ház megnyugtatóására bátor vagyok a t. házat fölkérni, *(Zaj. Napirendre!)* hogy a vizsgálatot elrendelni méltóztassék. *(Zaj. Nincs szükség! Napirendre!)*

Bónis Sámuel: Tisztelt ház! Megvallom, nekem igen jól esett Széchenyi Bélának előbbi nyilatkozata; azonban kijelentem, hogy a háznak az ő kérését elfogadni nem lehet. *(Zaj. Napirendre!)* Nem lehet pedig először azért, mert a ház határozatait egyes fölszólalásokkal megváltoztatni nem lehet; de nem lehet másodsor azért sem, mert azt föltenni sem lehet, hogy valakit mellékes érdek vezérelt volna. *(Zaj. Tovább! Napirendre!)*

Madarász József *(szólni kíván. Zaj. Napirendre! Napirendre! Elég! Halljuk!)*

Elnök: Én is úgy hiszem, ez az ügy be van fejezve.

Madarász József: A napirenden levő tárgyra nézve méltóztassanak rövid véleményemet kihallgatni *(Zaj. Halljuk! Napirendre!)* Tökéletesen csatlakozom Bónis Sámuel képviselőtársam véleményéhez azon kijelentéssel, hogy kötelességemnek tartom hozzátenni, hogy noha előbb a t. ház határozata előtt ellenkező véleményben valék, engem soha sem vezetett... *(Zaj. Félbeszakítás. Szóló leül.)*

Szapáry Gyula gróf előadó *(olvassa a VIII-dik osztály jelentését Paczolay János Hontmegye szalkai kerületében megválasztott képviselő igazolása tárgyában; az osztály igazolást véleményez. Köz helyeslés.)*

Elnök: Méltóztatnak az osztály véleményét elfogadni? *(Elfogadjuk!)* Ennélfogva Paczolay János az igazolt képviselők sorába vétetik.

Szapáry Gyula gróf előadó *(olvassa a VIII-dik osztály jelentését Pap János veszprémmegyei somlyóvásárhelyi kerületben megválasztott képviselő igazolására vonatkozólag; az osztály vizsgálatot véleményez.)*

Keglevich Béla gróf: Kérem az ezen ügyre vonatkozó irományokat felolvastatni. *(Zaj. Felkiáltások: Halljuk! Olvasatnak az ezen választásra vonatkozó irományok.)*

Elnök: Azt hiszem, hogy az irományok további felolvasását holnapra halaszthatjuk. *(Helyeslés.)* Babarczy Antal b. választása mellett adatott be kérvény; ez a kilenczes bizottmányhoz utasítatik.

Az ülés végződik 1³/₄ órakor.